

i kell a Király Színház dásáról

Renaissance Színház igazgatója, a Belvárosi Színházra pedig Rátkai Márton. Ezekről az ajánlatokról is sürgősen kell döntenem, mert különben lehetetlenné válik a jövő szezon előkészítése.

A Blaha Lujza Színházra vonatkozóan végleges elvi megállapodás jött létre a kultuszminisztérium és az Unió Rt. vagyonszelvénye között, csak az épület tulajdonosának hozzájárulása szükséges a bérleti

szerződés átruházásához. Az épület tulajdonosának, a Wertheimer-család érdekeltségéhez tartozó részvénytársaságnak a bérleti szerződés átruházása ellenében kárpótlásul át fogják engedni az Andrássy úti Színház bérletét.

A leépítéssel kapcsolatosan meg fognak kezdődni a tárgyalások az Unió Rt. bérhátállatának eladásáról is. Ezekre is több ajánlat érkezett és így az eddigi tervek szerint a jövő szezon megkezdéséig megtörténik az Unió Rt.-nek mint színházi trösztnek teljes leépítése, ami az egyedüli célra vezető módja a színházi válság megoldásának.

A külföldi utasok és túristák csak három napot töltenek Budapesten

(A Világ tudósítójától.) Kiléptem a fürdőépület kapuján és kiszámítottam, hogy borralvalóra körülbelül annyit költöttem el a fürdőben, mint amennyit a jegyért fizettem a pénztárnál. Sokat azonban nem említhettem a dolgról, mert eljárt az idő és már ott kellett volna lennem, ahová hivatalos voltam. Eszembe jutott még, hogy néhány sort kell valahová küldenem. A sarki hordár pontosan annyit kért az ötperces útért, amennyit az autótaxi is elviszi az embert, de még vissza is hozza. Rá voltam utalva és kénytelen-kelletlen, megszaroltattam magam. Villamosra hiába vártam, tehát egylovassal fogadtam. A taxamérő mellé szövegelt nyomtatványról le volt szakítva a hétezer szám, hogy aki nem tudná a szorzószámot, kénytelen legyen annyit fizetni, amennyit a kocsis bemond. Végül pedig a jól megtermett kocsis magát a taxamérőt is letakarta a pokróccal, csak úgy „véletlenül“...

Rövid néhány perc alatt is sokat élhet át az ember néha és ezek az itt hűen leírt kis események nem értek véletlenül. A fürdőről és az idegenforgalomról gondolkodtam ugyanis. Ez eléggé megszokott téma mostanában, hiszen nap, mint nap értekeznek és anketóznak itt az idegenforgalomról.

A Vigadó téren szép, új autóbust láttam. Szombat óta ez a vízi körül szép Budapesten az „ideözönlő“ külföldi utasokat, ha jól tudom, százezer koronáért. A menetjegyiroda körül sokan ácsorogtak, a főkapitányság idegeneket ellenőrző hivatala előtt meg éppen hosszú sorban váraakoztak az emberek. Mindez akaratlanul is az idegenforgalom már frázissá koptatott ügyére emlékeztetett és elhatároztam, hogy megjáró az illetékes urakat és fórumokat. Megkérdeztük tőlük, hogy most, a nyár közepén, mire jutottunk a sok nagygyűlés, anketé és értekezés után az idegenforgalom dolgában.

Sok úrral beszéltem. Elmondották, amit elmondhattak azalatt a néhány perc alatt, amennyit ki tudtak szakítani szemmeláthatóan nagy elfoglaltságukból. Beszéltek sok reformról, javaslatról, tervről, és amikor a bajok föltárásáról esett volna szó, a legtöbben jószóval figyelmeztettek, micsoda nagy baj lenne abból, ha a lap útján a külföld is megtudná, mennyi hiba történt itt és történik még ma is az idegenforgalom körül. Hanem én azt hiszem, nem származott abból még semmi jó, ha a sebeket flas-trommal takargatják, ahelyett, hogy megmutatnák, aztán meggyógyítanák a beteget. Mégis csak jobb látni és okulni, mint szemérmesen lehunyni a szemot.

A „világfürdő“ hoteljel

Az idegenforgalomról, illetve annak szükségéről először Lipthay urat kérdeztem meg, aki elnöke a budapesti English-French Club-nak, sok idegennel találkozik és ami a fő, nyíltan beszélhet. A világot-járt úr így vélekedik a kérdésre:

— Budapest már aligha lehet metropolis. De thermopolis még lehet belőle, mert talán több a fürdőnk, mint ahányfajta a betegség. Nagyszerű forrásaink és fürdőink értékét azonban a külföld nem ismeri. Agitáció és valamelyes propaganda indult ugyan, de kényelemtől az idegenek számára, nem gondoskodnak. Pedig ez nagyon fontos; aki tagadja, az nem ismeri az idegeneket. Elsősorban nyugateurópai szállókra volna szükség, jól felszerelt, kényelmes, modern és nem túldrága hotelekre. Ez a legnagyobb vonzóerő a külföldi luxusutazók és túristák szemében. Szállóink ebben a tekintetben azonban kevés kivétellel alig jöhetnek számításba.

— A Bristol is csupán két bérházból adoptált nagyszálló volt és még ugyancsak messze elmaradt az amerikai hotel-trösztől, amely külön hajóflottát tart, hogy tizhúszemeletes szállóit ellássa. A Bristol viszont nemrégiben kettévágták: két kis szállodácskát csináltak belőle. Bérloje nem modernizálta, noha a háború alatt és közvetlenül utána aranyeső hullott rá. A konjunktúra hatalmas volt, de amit akkor kerestek a szállodákon, azt nem fordították a jövő céljaira. A Bristolban most nincs hall, pedig enélkül modern hotelt el sem lehet képzelni. De ideig sem kell mennünk. Nincs olvasóterme sem, hiányzik a külföldön megszokott hotel-boltocskák, ahol a külföldi egy darab szappant, gallért vagy kézelőgombot kaphatna; ha sürgősen szüksége van ilyen holmira, félőráig kell magyarázni neki, melyik uccában van a bolt.

Nincs rendes levélpapír, itató, toll, — noha a nyugati ember már megszokta, hogy a szállókban írógépek állanak rendelkezésére.

A Ritz-nek viszont nincs elég szobája. A hatvan szoba közül húszat missziók és magánlakások foglalnak el. Amellett túldrága. A Ritz már elejétől fogva tervezte, hogy a Lloyd-palotát is hozzáveszi a szállóhoz; ebből azonban semmi sem lett. Aztán itt is hiányzik az író-, olvasó- és zeneterem. A Hungáriában a lépcsőházat nevezték ki hall-nak. A dísztermeket viszont a tulajdonos Hitelbank közbenjárására bérbeadták az Unió-klubnak. A Royal-szálló termeiben mozi és kabaré játszik. Az Astóriában megint szintén hiába keressük a hallt. Egyedül a Gellért-szállóról lehet elmondani, hogy nyugateurópai színvonalon áll, viszont túlságosan messze esik a város centrumától, azonfelül nem a szép budai oldalra nyílik kilátása.

Három nap után megszöknek...

Nagyjából ezt panaszzák nekem az itt-járt idegenek. Most még egyet: az idegenforgalom szempontjából leginkább a dunabalti szállók jöhetnek számításba. A budai oldal és a Duna festői panorámájával csakugyan van tüntetnivalónk. Érdekes, hogy az idegenek, legyen az szocialista, unatkozó gróf, diplomata vagy turista, ez az első kérdése:

— Where is the kings-palast? Hol a királyi palota?

Nos, jól van. Királyi palotánk, Halászbástyánk, Parlamentünk és Lánchídunk van. Viszont a szállók személyzetének túlnyomó része csak magyarul beszél. Több nyelven tudó alkalmazottak alig vannak; persze, azokat jobban meg kellene fizetni. És amint mondtam: hiányzik a kényelem. Fürdőszoba például alig egy-két hotelünkben van minden lakosobához. A külföldi ezért mingyárt megzorol. Sok más kényelmetlenségről és kellemetlenségről panaszkodnak még, itt tartózkodásuk három napja után pedig megszöknek. Nincs az a ékesszólás, igéret és bölcsesség, ami itt tudná őket marasztalni három napon túl. Megnézték a középületeket, szobrokat, múzeumokat, félóra alatt átkocsikáznak a Margitszigeten, aztán csomagolnak és utaznak. Hová? Olaszországba, Svájcba. De ott hettek, hónapokat töltenek. Miért? Ott sem kékebb az ég, nem zöldebb a fű és a fa, nem frissebb a víz. Még csak gyógyforrásoknak sincsenek bővében. Igaz. De Svájc, Olaszország, Monte-Carlo, San-Remo: „az mégis csak más...“

Elutazásuk előtt megkapják még a drága hotelszámlát, leszurkolják az adókat, félnapokat töltenek az idegeneket ellenőrzés eljárásaival, aztán sietnek ki a gyorsvonathoz... à Vienne, à Trieste, à Genève...

A Cook-világéég meg a Menetjegyiroda

— No, már most, ha valaki, közülünk való, végigjárna hoteljeinket, a tulajdonosok, meg a hotelier-k elárastanák panaszaikkal, sirámokkal. Azt mondanák, hogy szobáik legnagyobb része üresen áll, nincs üzlet. Modernizálásról, bővítésről, építkezésről a mai diszjunktúra idején szó sem lehet. Efféléket mondanának, elfelejtve a múltat, amikor csőtől hullott számukra a pénz, amelyet nem használtak fel újabb befektetésre. Az idegenforgalom pangásának a szállók is okai.

— Az egyéb mulasztások között aztán a mi Menetjegyirodánk működése sem volt hiba nélkül való. El kell mondanom az angliai Cook világcéggel való esetet. Thos. Cook & Son Ltd. ez a neve annak a világhíres cégnek, amelyik a nagy körutazásokat rendezi már évtizedek óta. Csaknem egyedül tőle függ egy-egy ország idegenforgalmának irányítása. Nos hát, vagy húsz évvel ezelőtt a Menetjegyiroda megszaktotta az összeköttetést a Cook-céggel, amelynek hatalmas világszervezete úgy elfordult Magyarországtól. A Menetjegyiroda a Mitteleuropäisches Reisebüro útján intézte az idegenforgalmat. Ez ugyancsak hatalmas vállalat, amde ha idegeneket küld ide, azok az idegenek főként németek, meg osztrákok, akiknek nincs sok pénzüik. Legutóbb is érkezett Budapestre három csoport Németországból, meg Ausztriából. A főváros megvendégelte őket és ez nagyon szép, utóvégre azonban olyan külföldiekre van szükségünk, akik fizetnek, költenek, a saját

erszényükből. Nemde? Azután meg a német idegenforgalomnak az a főerdeke, hogy az idegeneket ott tartsa, nem pedig, hogy ideküldje. Ők is örülnek a külföldieknek. Én azt hiszem, hogy a németek például nem üzték el maguktól a Cook-céget. Nagyon jól tudják, hogy Cook kezén vannak a franciák, hollandusok, angolok, észak- és délamerikaiak, afrikaiak, ázsiaiak, akiknek pénzüik van világszerte való utazásra. Aki ismeri a Thos. Cook & Son Ltd. hatalmát és erejét, az igyekszik neki minél barátságosabb képet vágni és nem mutat feléje nyelvet. A Menetjegyirodának kell pedig ezt a legjobban tudnia. Ime egy aktuális eset: az egész szentévi forgalmat Rómába és Olaszországba nyugat felől a Cook-cég bonyolította le. Én úgy tudom, hogy a Cook-ajánlotta útitervekből kimaradt Budapest, mert a londoni iroda Bécsen keresztül küldte utasait kelet felé.

Békeszerződés

Az idegenforgalom és Budapest thermopolis ügyében azután fölkerestem az Idegenforgalmi és Utazási vállalat Rt. vagyis a Menetjegyiroda vezérigazgatóját, Bársony Oszkár dr.-t. Elmondtam neki a vádakat és megkérdeztem a Cook-ügy felől.

— Nem lehet tagadni — mondta Bársony vezérigazgató, — hogy egynemely dologban talán a Menetjegyiroda is hibázott. De ki mondhatná el magáról, hogy hiba nélkül való? A Cook világcég 1903-ban fordult el Magyarországtól, mert megvonták tőle a szubvenciót. Kereken húsz évig tartott a harag és 1923-ban közeledtünk egymáshoz; ettől fogva már ő is árusította a Magyarországra szóló jegyeket. Most, január óta pedig megint szent a béke. Új szerződést kötöttünk a Cook-céggel, amely már meg is alakította itt, a Vigadó téren a képviselőt. Ilyen képviselő-jellegű irodája még csak kettő van a kontinensen: a Weltreisbüro-Union Berlinben, meg az Amtliches Reisebüro, Münchenben. Cook intenzív tevékenységre kötelezte magát és Magyarországot is bekapcsolta világszerte ismert társasutazási programjába. A Cook-céggel való megegyezés máris szép eredményt mutat. Egymásután jönnek tőle értesítések, amelyekben külföldiek érkezését jelzi.

— Ami a Mitteleuropäisches Reisebüro ügyét illeti, megbocsáthatatlan rövidlátás lett volna a vele való kapcsolatot egy más cég kedvéért megszakítani. Ne feledjük el, hogy csak a kontinensen 186 irodája van és az ő kezén keresztül bonyolódik le az egész kontinentális utasforgalom.

Jól sveifolt idegenforgalom, szivarzschbel

— Vannak, akik szidják a Menetjegyirodát ezért, meg azért. De elfelejtik, hogy kivülről sohasem volt fórum, amelyikhez a külföldre készülő utas, vagy az országba érkező idegen bizalommal fordulhatott volna. Csak a Menetjegyiroda törődött ezzel az ügyvel, csak az adott ki tájékoztató broszúrákat, csak az rendezett utazásokat. A Menetjegyiroda ma is megteszi a magáét. A múlt héten rendeztük be az autókörjáratokat, kibocsátottunk több nyelven ismertető könyvecskéket Budapestről, megvalósulásához segítettük azt, hogy most megint Magyarországon keresztül vezet a forgalom a Balkán felől Nyugat-Európába, végül pedig még az ősszel irodát nyitunk Konstantinápolyban.

— Értsék meg végre azok, akiket érdekel az ügy és legyünk tisztában azzal, hogy jól sveifolt idegenforgalmat, szivarzschbel, — semmiféle utazási irodája a világnak nem tud csinálni. Ez olyan lenne, mintha én kocsit küldenék valakiért, akinek eszégbán sincs kocsiháza, vagy utazni. Az utazási iroda csak eszköz lehet a már adott idegenforgalom kezében. A külföldi sem bolond utóvégre; nagyon jól és alaposan meggondolja, hová és mire költse a pénzét. Különös klíma, évszerekes kultúra, örökéletű műemlékek, kényelem, válogatott szórakozás, vagy páratlan látnivaló: ezek ama tényezők, amelyekért áldoz. Budapest valóban nagyon szép és fürdőink is páratlanok. Ez azonban még nem minden. És ne felejtjük el, hogy nálunk még alig tettek valamit a múltban az idegenforgalomért. Sok-sok évtized súlyos áldozataival és munkájával járnak előttünk más országok. Nekünk még rengeteg mulasztást kell helyrehoznunk...

Legyen áthatva a közszellem...

Az Idegenforgalmi Hivatal igazgatója, Zilahy Dezső, mostanában nagyon elfoglalt úr. Egymást követik az értekezletek, néha több is napjában, amelyeken az idegenforgalom ügyeit tárgyalják s ezeken az anketókon kell résztvenni.

— Április közepén kezdenek szállingózni Budapestre a külföldiek, — mondja Zilahy igazgató. — A kiállítások, kongresszusok és a sportesemények közönségéből kerültek ki a vendégek. Most készülnek útra Németországban valami hét-nyolcszáz Budapestre, várunk aztán rajtuk kívül még olaszokat.

— A most egymást érő tanácskozásokon a magánérdekeltségek figyelmét hívjuk föl az idegenforgalomra. Minden kívánságnak, ötletnek fölszínre kell kerülnie, hogy az egész ország és Budapest megszerveződjék. Ebből a célból most országos idegenforgalmi alakulást terveznek. Ennek a sok tanácskozásnak azonban csak akkor lesz értelme, ha mindenkit át-meg átjár az

idegenforgalom ügye és mindenki berendezkedik a külföldi vendégek fogadására. *A közszellemnek kell megnyílnia és átalakulnia, vonzóvá lennie az idegen számára.* Ez a legfontosabb...

Látnivaló, hogy sokat foglalkoznak mostanában az idegenforgalommal, idealisták és realisták egyaránt. Hivatalosan, félhivatalosan és nemhivatalosan, — reménykedve és vágyakozva tekintünk az idegenek felé. Félős azonban, hogy ez a szerelmünk reménytelen marad, ha arra a sok bajra, balkezességre, mulasztásra, veszekedésre gondolunk, amellyel „áthatják a közszellemet”. Sokszázezer embert át- meg átjár az a vágy, hogy legalább nyárra illően fogadhassuk vendégeinket és szép emlékké tegyük számukra az itt eltöltött idejüket; Budapestnek nagyszerű forrásvízei vannak, talán lehet még egykor thermopolis belőle; a thermopolis lakói azonban ma még nem rajonganak e kincsekért és tízezrével kéri az útleveleket, meg a vízumokat külföldre. Ne áltassuk magunkat: a mi városaink és Budapestünk lakossága is ugyancsak verejtékkal keresi meg a kenyerét és bizonyára ceruzával a kezében, pontos és kínosan kicsinyes számítgatások után határozza csak el, hogy útlevéért, vízumért való ácsorgás tortúrái után s a drága útiköltség ellenére is külföldre megy és valamelyik külföldi üdülőhelyen kénytelen ábrándozni Budapest thermopolis jövőjéről...

Kálmán Imre.